

УДК 94(477.8):271.4-722.53

ПОСТАТЬ О. ЙОСИПА ГЛІБОВИЦЬКОГО В ІСТОРІЇ ГАЛИЧИНИ (ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТ.)

Світлана ФЛІС

Музей етнографії та екології Карпатського краю м. Яремче Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття, вул. Свободи, 269, 78501, м. Яремче Івано-Франківської області

У статті досліджено різнобічну діяльність о. Йосипа Глібовицького в др. пол. ХІХ ст. Підкреслено його роль в побудові церкви, школи, резиденції, громадському і культурному житті гуцульського села Яблуниці Надвірнянського повіту.

Ключові слова: о. Й. Глібовицький, парох, освіта, Яблуниця, часописи.

The article deals with the versatile activity of Joseph Hlibovitsky in the second half of XIX century. His role in the construction of the church, school, residence, public and cultural life of the Hutsul's village Yablunytsya, Nadvirna district was emphasized.

Keywords: priest. J. Hlibovitsky, parish, education, Yablunytsya, periodicals.

Дослідження життєвого шляху та подвижницької праці о. Йосипа Глібовицького є надзвичайно актуальним. Адже наступного року (2019) виповнюється 210 років від дня його народження, історія церкви в с. Яблуниця, нині Яремчанської міськради, була б неповною без відомостей про пароха, який служив тут більше, ніж півстоліття. Цікавим є факт, що о. Йосип Глібовицький доводився прапрапрадідом колишньому главі УГКЦ блаженнішому Любомиру Гузарю.

У своїй публікації на основі доступних джерел автор ставить завдання дати характеристику подвижницькій праці о. Йосипа Глібовицького на Гуцульщині. Об'єктом дослідження є особа о. Йосипа Глібовицького, а предметом – його душпастирська, суспільно-політична і культурно-просвітницька діяльність в умовах панування Австро-Угорщини.

Метою розвідки є реконструкція біографії о. Йосипа Глібовицького, об'єктом – оцінка його діяльності на основі аналізу архівних матеріалів, публікацій у періодиці ХІХ ст., статистичних збірників. Ці джерела стосовно життєпису пароха с. Яблуниці задіяні вперше. Також автор ставить за мету розкрити, принаймні фрагментарно, генеалогію родини Глібовицьких.

Описуючи історіографію проблеми, варто зазначити, що в даний час зростає інтерес до вивчення біографій не тільки відомих історичних осіб-митрополитів і єпископів, але й окремих, менш знаних представників духовенства на окремих парафіях. В цьому контексті дослідження біографії о. Йосипа Глібовицького тільки починається. Аналіз української історіографії дозволяє стверджувати, що позиції, присвячені о. Й. Глібовицькому, не численні. Зокрема, це публікація автора «Духовна святиня горян», присвячена 115-й річниці побудови церкви в Яблуниці [11, с. 8]. Лаконічні відомості про душпастиря поміщено в другому томі «Духовенство і Релігійні

Згромадження» «Історичного Шематизму Львівської Архієпархії Дмитра Блажейовського» [5, с. 133].

Отець Йосип Глібовицький народився 13 квітня 1809 року в родині о. Івана Глібовицького (1782-1847) – довголітнього душпастиря сіл Єрмаківки та Кривче Борщівського повіту на Тернопільщині. Дядько хлопчика о. Йосип Глібовицький теж присвятив своє життя служінню Господеві. Славний рід Глібовицьких протягом століть дарував Україні численні когорти самовідданих душпастирів. Виростаючи в такій родині, Йосип з юних літ не мислив себе поза священничим саном. Після завершення навчання в гімназії юнак вступив на теологічні студії у Львові.

В 1838 році богослов одружується з Анною Цар, яка теж походить з священничої родини. В цьому ж році був рукоположений на священника.

Двадцять п'ятого травня 1842 о. Й. Глібовицького переводять в село Темерівці Галицького деканату. Священик тут самовіддано працював задля піднесення духовного, освітнього і матеріального рівня жителів села. А ще доїжджав до села Мединя, де знаходився на посаді сотрудника [1, с. 172].

З 5 вересня 1845 року о. Й. Глібовицький – парох с. Яблуниця Надвірнянського деканату. Тут він найповніше виявив свою ревність, відданість Богу та людям. Перша письмова згадка про Яблуницю (першою назва – Слобода за Микуличином) – 1643 рік. Це село виховало не одне покоління талановитих майстрів, теслярів, будівничих церков. Тому існує гіпотеза, що цей населений пункт існував раніше, адже церква Різдва Пресвятої Богородиці, збудована в 1615 році, за усними переказами перенесена в село Ворохту в 1780 році з Яблуниці. Є відомості, що церкву Преображення Господнього в Лазещині (урочище Плитоватий) збудували майстри з Яблуниці для Пластунєка, який оплатив роботу.

В Генеральній візитації за 1754 рік є відомості про новозбудовану дерев'яну церкву в Яблуниці. Наступна сакральна споруда була зведена в 1837 році, а в 1844 році при храмі Св. Іллі було збудовано нову дерев'яну дзвіницю.

До церкви в Яблуниці відносились і мешканці Воронєнки. В 1832 році парафія мала 806 греко-католиків, в 1887 році – 1195 [10, с. 161].

З листування о. Й. Глібовицького з Надвірнянським деканом довідуємося, що недобудована парафіяльна школа знаходилася в 1867 році в центрі села Яблуниця, а попередня – при в'їзді до населеного пункту збоку Татарова, поруч з церквою [2, с. 19]. Дітей шкільного віку на той час було 138. На вчителів покладалися дяківські обов'язки.

Отець Йосип надавав великого значення освіті своїх парафіян, спонукав батьків давати дітей до школи, як далеко б не знаходились їхні гірські «оседки» від місцевої школи. Він наголошував, що без школи поступ неможливий. Обходячи будинки гуцулів після Водохреща, сам записував дітей до школи.

Парох завжди дбав про духовність, освіту та добробут жителів Яблуниці. Заснував і проводив релігійні товариства, окремо для чоловіків і

жінок. Велику увагу звертав на гуртування молоді навколо церкви. Особливу увагу приділяв боротьбі з пияцтвом. В товариство тверезості було записано 100 парохіян.

16 (28) липня 1867 року в Яблуниці запам'яталося страшним смерчем і зливою, що завдала непоправної шкоди громаді села. В своїх зверненнях про допомогу до Митрополичої консисторії у Львові, Надвірнянського деканату і староства парох Й. Глібовицький так описав цю прикру подію: « Вчора на заході сонця був в Яблуниці страшний оркан вихору, який позривав до 30 дахів з будинків і з будов господарських, позмітав і відніс до 200 копиць сіна, виломив багато лісу, а перед тим тутешню дерев'яну церкву зовсім перевернув в одну купу, до самих мурованих фундаментів завалив, в середині церкви давні ікони і світло полаmano, книги і ризи по частинах пороздирано, багато аж у воду порозметав (в річку Яблінку – С. Ф.), причому ще сильний дощ вночі лив, чаші і диск оси вціліли, але частки Св. Таїн розвіяні суть»[2, 19].

Отець Й. Глібовицький домагається в таких прикрх обставинах проводити Св. Літургії в каплиці с. Татарова, а з настанням зими в приватному помешканні, так як зберігся антимінс. Стараннями пароха при допомозі громади на кошти, виділені Митрополичою консисторією в 1868 році була зведена невелика церква-каплиця Св. Іллі в Яблуниці. В 1874 році збудована резиденція та господарські будівлі, а в 1875 році завершено будівництво школи.

В метричній книзі є запис українською мовою, що парафію в Яблуниці 27 липня 1876 року відвідав митрополит Галицький (1870-1882) Йосип Сембратович. Він освятив престіл і антимінс.

Парох Яблуниці ретельно фіксував доходи і розходи церкви, тому ця збірка документів може бути цікавою для дослідників [4, с. 44]. Зокрема, 23 вересня 1885 року він зауважує, що не може використати право «вільного млива» (щорічно молоти 15 корців збіжжя), так як млин в селі не працює вже вісім років.

Певний інтерес представляє церковна печатка яку використовував о. Йосип Глібовицький. На ній зображений священик, який благословляє чоловіка. Останній нагадує образ козака-Запорожця.

Є відомості, що в 1873 році один з синів пароха супроводжував науковця, члена Товариства Татранського Й. Дзедзілевича в Вороненку з метою оглянути паровий тартак підприємця з Берліну. Звіт Й. Дзедзілевича про цю експедицію став першою письмовою згадкою про село Вороненку [6, с. 21].

В о. Й. Глібовицького було шестеро дітей[3, с. 41]. Всі вони отримали ґрунтовну освіту. Син пароха Теофіл Глібовицький навчався в Будапешті і Відні [9, с. 2]. На жаль, він помер в 1890 році в купелевій місцевості Буркут після тривалої важкої хвороби. Був фотомитцем і художником.

Парох отримував багато часописів, купляв книги, дописував до тогочасних газет. Його бібліотекою користувалась молодь села.

З середини 80-х рр. ХІХ ст. о. Й. Глібовицький потерпаючи від важкої хвороби, згодом паралічу ніг, не міг інтенсивно виконувати свої священні обов'язки. Йому активно допомагали сотрудники: внук о. Іван Лабій (1884-1889), приватний сотрудник о. Михайло Боднар (1884-1885), сотрудник з правом управи о. Дмитро Хомин (1889-1891) [7, с. 2].

В цьому становищі пароха підтримувала дружна сім'я: дружина Анна Глібовицька, сини Кирило і Йосип, зяті і доньки: Йосип і Елеонора Білінкевичі, Омелян і Клавдія Андруховичі, Юлія Глібовицька, внуки: Іван і Ольга Лабії, Володимир і Євгенія Сабати, правнуки Ярослав і Анатолій, Анна і Елеонора [8, с. 3].

Двадцять першого червня 1891 року на 83 році життя і 53 році священства, перестало битися серце достойного пароха Яблуниці. Похорон о. Й. Глібовицького очолив декан Надвірнянський о. Дмитро Луговий. Присутніми були також отці Тит Блонський з Дори, О. Чопей з Ясиня, Тадей Галайчук і Северин Грицина з Микуличина, Дмитро Балицький з Чорного Потокі і Дмитро Хомин з Яблуниці.

Газета «Діло» 18(30) червня 1891 року писала, що о. Йосип Глібовицький був щирим русином (українцем – С. Ф.) – народовцем, пильно слідкував за рухом русинів і радів з кожного їх поступу на полі національному [7, с. 2].

В селі Яблуниця біля церкви в оточенні чотирьох сосон зберігся скромний кам'яний хрест на могилі о. Й. Глібовицького, в основі якого викарбувано «Ювілят Йосип Глібовицький, народжений 1809, рукоположений 1838, інстальований 1845, помер 1891. Вічна пам'ять».

Отець Й. Глібовицький залишив не лише вагомі здобутки на духовній ниві, а й подарував українському народові своїх гідних нащадків, багато з яких стали душпастирями. Його праправнук по лінії дочки Елеонори Глібовицької (1844-1912) і зятя о. Йосипа Білінкевича (1840-1916) – колишній глава УГКЦ блаженніший о. Любомир Гузар.

Отже, розглянувши наведені вище факти з життя і діяльності о. Йосипа Глібовицького, ми можемо стверджувати, що в своїй діяльності він засвідчив активну позицію душпастиря, відданість національним інтересам, вболівання за долю селян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний архів Івано-Франківської області (далі – ДАІФО). – Ф. 504. – Оп. 1. – Спр. 330 «а» - Метрика кліра Станіславівської Єпархії за 1887 – 1944 рр. – 198 арк.
2. ДАІФО, Ф 504. – Оп. 1. – Спр. 49. Переписка з парафією села Яблуниця по питанню забезпечення священника і дяка квартирою. – 28 арк.
3. ДАІФО, Ф 504. – Оп. 1. – Спр. 309. Протоколи перевірки стану церков і роботи священників Надвірнянського деканату. – 42 арк.
4. Центральний державний історичний архів України у м. Львові (ЦДІАУЛ). Ф. 146. – Оп. 20. – Спр. 2045. Галицьке намісництво м. Львова. Інвентарні описи майна церкви в с. Яблуниця Станіславівського округу. – 44 арк.

5. Блажейовський Д. Історичний Шематизм Львівської Архієпархії (1832-1944), т. II: Духовенство і Релігійні Згромадження. – Львів. – 2004. – 570 с. – Англ.
6. Dziedzielewicz J. Wycieczki po Wschodnich Karpatach // Pamietnik Towarzystwa Tatranskiego. – Tom II. – Cześć 1. – 1877. – S. 21.
7. О. Іосифъ Гльбовицкій // Дъло. – 1891. – 18 (30) черв. (ч. 136). – С. 2.
8. Подяка // Дъло. – 1891. – 19 черв. (1 лип.) (ч. 137). – С. 3.
9. Теофиль Гльбовицкій // Дъло. – 1890. – 21 серп. – (2 верес.) (ч. 188). – С. 2.
10. Шематизмъ всего клира греко-католической епархii Станиславовской на рокъ Божій 1887. – Станиславовъ. – 1887. – 183 с.
11. Флис. С. Духовна святиня горян // Нова Зоря. – 2010. - № 16 (866). – С. 8.

Дата надходження до редакції: 09.10. 2018